

Met de opmars van digitale producten en elektronische dienstverlening en de verwachte toename van e-shopping, neemt ook het risico van oneigenlijk en/of onrechtmatig gebruik toe. Zowel in het publieke als in het privé-domein houden internetrechercheurs en digitale rechercheurs zich bezig met het opsporen van criminaliteit op internet, het onderzoeken van in beslag genomen computers en bestuderen van netwerken en gsm-telefonie. Hoewel zij daarbij inbreuk kunnen maken op de privacy van de burger, worden er vreemd genoeg geen wettelijke eisen gesteld aan hun opleiding en screening.

Digitaal rechercheren

door Ronald Eygendaal

Onze samenleving ontwikkelt zich steeds meer in de richting van een digitale samenleving. Dankzij de opkomst van digitale producten en elektronische dienstverlening zal e-shopping naar verwachting tot een vast onderdeel van ons dagelijks leven gaan behoren. Een van de gevolgen is dat wij terecht komen in het krachtenveld van de 'digitale economie'. De digitale samenleving kenmerkt zich verder door een enorm aanbod van informatie- en communicatietechnologie, die laagdrempelig toegankelijk is. Zoals in elke samenleving zijn er ook in de digitale samenleving personen die hiervan oneigenlijk en/of onrechtmatig gebruik maken. Hierbij kan gedacht worden aan computerfraude en andere vormen van computercriminaliteit, maar ook aan zaken als digitale staking, het verspreiden van kinderpornografie via internet en de schending van auteursrechten.

Het opsporen van dit type criminaliteit heet digitaal rechercheren. Internetrechercheurs en digitale rechercheurs zijn zowel in het publieke als in het private domein actief. Ze speuren naar (sporen van) criminaliteit op het internet, onderzoeken in beslag genomen computers en bestuderen

netwerken en gsm-telefonie. In het private domein zijn deze rechercheurs in verschillende branches actief. Zo zijn bij de Internet Services Providers *abuse officers* in dienst, die ervoor zorgen dat internet zoveel mogelijk verschoond blijft van spam, junkmail, virussen en andere ongewenste verschijnselen. Om een optimale service te kunnen bieden aan de klanten van de Internet Service Provider moeten de *abuse officers* veelal digitaal rechercheren en surveilleren.

Ook in de bancaire wereld zijn digitale rechercheurs actief. Bijna overal op internet kan men tegenwoordig betalen met een creditcard, wat met name in de bancaire wereld extra frauderisico's met zich meebrengt. De digitale rechercheurs houden zich onder meer bezig met onderzoek en bestrijding van creditcardfraude. Tijdens dit digitale rechercheren wordt er inbreuk gemaakt op de privacy van zowel de gedupeerde klant als van de dader. Vreemd genoeg is hierover wettelijk niets geregeld.

Wetgeving

In Nederland kennen we de Wet Particuliere Beveiligingsorganisaties en Recherchebureaus. Deze wet regelt

de taken en bevoegdheden van de particuliere beveiligingsbranche en recherchebureaus. Ook worden eisen gesteld aan de opleiding, betrouwbaarheid van het personeel (screening), uniformering en legitimering. De wet beschouwt een recherchebureau als "een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van een beroep of bedrijf met winstoogmerk recherchewerkzaamheden verricht, voor zover die werkzaamheden worden verricht op verzoek van een derde, in verband met een eigen belang van deze derde en betrekking hebben op een of meer bepaalde natuurlijke personen". Onder recherchewerkzaamheden wordt verstaan "het vergaren en analyseren van gegevens".

De wet schrijft niets over digitale rechercheurs, terwijl deze zich expliciet bezighouden met "het vergaren en analyseren van gegevens". Ook kunnen zij vergaand inbreuk kan maken op de privacy van de onderzochte persoon. Denk bijvoorbeeld aan databases met persoonsgegevens of medische gegevens waarin digitaal onderzoek wordt gedaan. Het weglekken van deze gegevens naar criminele organisaties is vrij eenvoudig. Of denk aan beursgevoelige informatie. Er is niemand die informatiebeveiliging en digitaal onderzoek in deze branches reguleert en controleert.

Tekening: Hans Sprangers

Het is verbazingwekkend dat voor ho-recaportiers een verplichte opleiding en screening vereist is, terwijl dat voor digitale rechercheurs niet nodig is. Vanuit een maatschappelijk oogpunt is dat niet te verdedigen. Niet alleen het feit dat er bij digitale onderzoeken inbreuken op de persoonlijke levenssfeer kunnen worden gemaakt, speelt een rol. Bedacht moet ook worden dat sinds de massaontslagen en herstructurering in de IT-sector, informatiebeveiliging een nieuwe markt vormt. Mensen worden in minder dan drie dagen opgeleid tot informatiebeveiligers of digitale rechercheur. Hierdoor kunnen kwaadwillende zich op dit ogenblik vrij gemakkelijk in de IT-sector begeven en zodoende gevoelige informatie vergaren.

Opleidingsaanbod

In de particuliere recherchebranche zien we dat een groeiend aantal recherchebureaus diensten aanbiedt

zoals onderzoek en preventie van digitale risico's, onderzoek in de geautomatiseerde omgeving en onderzoek naar digitale fraude, misbruik en criminaliteit. Een aantal van deze bureaus is in het bezit van een POB-nummer en is tevens lid van de Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties (VPB). Jammer genoeg blijft de VPB steken in de traditionele visies op beveiliging en recherche. Enige beweging in de richting van informatiebeveiliging en/of digitaal rechercheren is niet waarneembaar. En dat terwijl een verdere professionalisering van de beveiligingsbranche gebaat is bij aandacht voor informatiebeveiliging en digitaal rechercheren.

Intussen zit de beveiligingsbranche niet stil. Ze is bezig met het samenbrengen van alle relevante beveiligingsopleidingen binnen de door de Wet Educatie Beroepsonderwijs voorgeschreven kwalificatiestructuur. De

Vereniging Beveiligingsmanagers Nederland (VBN) is verzocht een inventarisatie te maken van alle bestaande en wenselijke opleidingen op het gebied van informatiebeveiliging en digitaal rechercheren. De achterban van de VBN heeft al aangegeven dat er behoefte is aan een uitbreiding van het aanbod van deze opleidingen. Bij de VBN-achterban zijn zo'n 220 personen dagelijks bezig met digitaal rechercheren. Deze personen zijn veelal werkzaam op mbo-niveau en worden in de huidige situatie opgeleid buiten de voorgeschreven kwalificatiestructuur. Het ontbreken van informatiebeveiliging en digitaal rechercheren binnen de kwalificatiestructuur staat een verder professionalisering van de beveiligingsbranche in de weg.